

Євгенія Валеріївна МІНАКОВА,
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро)

ПРИНЦИПИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті обґрунтовано принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України та перспектив її правового закріплення.

У процесі правового врегулювання механізму відновлення територіальної цілісності держави, важливе встановлення керівних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Визначено, що принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України представляють собою керівні, основоположні ідеї та цінності покладені в основі відповідного процесу. Вони є основою для формування політики держави щодо реінтеграції деокупованих територій та сприяють забезпеченню справедливості в цьому процесі.

Запропоновано до загальних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України пропонується віднести: верховенство права та законність, демократизм, гуманізм, оперативність, ефективність та доцільність, прозорість та відкритість, обґрунтованість, плановість, координованість, передбачуваність, послідовність та ін.

Спеціальними принципами реінтеграції тимчасово окупованих територій України можуть бути визначені: принцип пріоритету національних інтересів; принцип відповідальності української держави за реінтеграцію та її результати; принцип дотримання принципів і норм міжнародного права у процесі реінтеграції; принцип справедливості та неупередженості; принцип терміновості та невідкладності; принцип синхронізованості; принцип пріоритету розвитку громад; принцип недопущення насильства; орієнтованість на інтереси населення; недопущення дискримінації та забезпечення інклюзивності; недопущення повторної окупації; застосування концепції перехідного правосуддя; залучення інститутів громадянського суспільства та міжнародних

організацій.

Процес реінтеграції тимчасово окупованих територій України має бути підпорядкований міжнародним стандартам прав людини і верховенства права. Принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України потребують подальших комплексних досліджень, особливо в частині міжнародного досвіду їх реалізації.

Ключові слова: загальні та спеціальні принципи, територіальна цілісність, деокупація, механізм реінтеграції, тимчасово окуповані території, права і свободи людини.

Постановка проблеми. Політика реінтеграції потребує комплексного і ґрунтового підходу, аби забезпечити повноцінне і оперативне відновлення, мирне врегулювання та стабільне майбутнє деокупованих територій в складі Української держави.

Визначення принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України є складним завданням політико-правового характеру. Російська агресія триває, тому процес реінтеграції необхідно планувати в непередбачуваних і мінливих умовах. Але чітка стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій необхідна заздалегідь.

Важливо забезпечити відновлення та дотримання прав людини, гарантувати фізичну безпеку та створити умови для адаптації громадян України після деокупації територій. Відновлення правопорядку та притягнення до відповідальності винних є важливою, але водночас делікатною проблемою.

Окремі проблеми реінтеграції тимчасово окупованих територій України розкривали такі вчені, як: А. Бойко, О. Буткевич, О. Гуржій, В. Горбулін, О. Дахно, В. Демиденко, О. Даниленко, Н. Камінська, В. Ковальчук, О. Кресін, Б. Логвиненко, Ю. Легеза, А. Мацко, І. Медяник, Н. Мішина, Л. Наливайко, Н. Ржевська, К. Савчук, Д. Селіхов, О. Скрипнюк, О. Скобельська, Ю. Смелянський, Л. Тимченко, О. Циганов, Н. Шаптала, Ю. Шемшученко, Є. Щербань та інші. Але на сьогодні в правничій літературі відсутні комплексні наукові концепції принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України, що і актуалізує дослідження цієї тематики.

Отже, метою цієї статті є обґрунтування принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України та перспектив її правового закріплення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні не прийнято ні стратегії реінтеграції тимчасово окупованих територій, ні окремого закону для врегулювання особливостей перехідного періоду.

Для концептуалізації моделі й стратегії державної політики України з питань тимчасово окупованих територій та захисту прав населення, що на них проживає необхідним є визначення її ключових засад і пріоритетів. Насамперед ідеться про національні інтереси, права і свободи людини та громадянина, інтереси й потреби територіальних громад, народу, територіальну цілісність і непорушність державних

кордонів України й інші конституційні та загальнолюдські цінності. Це потребує науково виважених, обґрунтованих підходів, своєчасних, скоординованих і прогнозованих дій органів публічної влади України, з огляду на позитивний міжнародний і національний досвід¹. У процесі правового врегулювання цієї важливої складової відновлення територіальної цілісності держави, важливе встановлення керівних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України представляють собою керівні, основоположні ідеї та цінності покладені в основі відповідного процесу. Вони є основою для формування політики держави щодо реінтеграції деокупованих територій та сприяють забезпеченню справедливості в цьому процесі.

Принципи характеризуються нормативністю й найвищою стабільністю, високим рівнем узагальнення й абстрагування, фундаментальністю, що дозволяє їм виконувати регулятивну, системоутворюючу, інформаційну, правовиховну, пізнавальну й ціннісну функції. Принципи жорстко не фіксують зміст поведінки, вони здатні більш швидко реагувати на зміни суспільного життя, а отже застосування і тлумачення норм права має відбуватися відповідно до принципів права. Іншими словами, принципи є своєрідною системою координат, у рамках якої розвивається право, є втіленням результату раціонального наукового осмислення закономірностей розвитку права, і одночасно є вектором, який визначає напрямок його розвитку². Реалізація керівних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України дозволить гармонізувати цей процес, організувати його максимально гуманним, безпечним та «доброзичливим», а також досягти оптимального співвідношення витрачених ресурсів та отриманих результатів.

В численних законопроектах, розроблених з метою врегулювання питань реінтеграції запропоновані різні підходи щодо переліку принципів цього процесу.

Н. Шаптала та Н. Камінська зауважують, що на розгляді у Парламенті протягом тривалого часу знаходиться значна кількість проектів законів і постанов стосовно врегулювання питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Активною є робота в цьому напрямі профільного Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин. З-поміж законодавчих ініціатив слід виокремити проекти законів «Про засади реінтеграції тимчасово непідконтрольних територій України» (№ 5844-1), «Про особливості державної політики перехідного періоду» (№ 5844-2), «Про

---

¹ Шаптала Н. К., Камінська Н. В. Державна політика України з питань тимчасово окупованих територій: проблеми концептуалізації в сучасному науковому дискурсі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 1 (23). С. 59.

² Бахновська І. П. Риси принципів права: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Серія ПРАВО. Вип. 23. Ч. I. Т. 1. С. 21.

державну політику у сфері подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації проти Державного суверенітету України» (№ 5271), «Про особливості державної політики щодо встановлення заборони для окремих категорій осіб публічних висловлювань щодо заперечення окремих міжнародних злочинів або виправдання дій їх організаторів, збройної агресії Російської Федерації і тимчасової окупації частини території України, щодо заборони та обмеження взаємодії і зв'язків таких осіб з органами влади і посадовими особами Російської Федерації та незаконними органами (посадовими особами), створеними на тимчасово окупованих територіях України» (№ 5165), «Про статус і соціальний захист мирних (цивільних) громадян, які постраждали внаслідок бойових дій чи збройних конфліктів» (№ 1115), «Про деокупацію (формула Свободи)» (№ 5093), «Про підвищення державної підтримки та соціального захисту осіб, які постійно проживають на території населених пунктів Луганської та Донецької областей, що розташовані на лінії зіткнення» (№ 7103) тощо. Так само численними є відповідні законопроекти про внесення змін до законів України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» тощо¹. На сьогодні все ж відсутня єдина і офіційна концепція принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України, які б були покладені у основу відповідного механізму.

Процес реінтеграції тимчасово окупованих територій України має бути підпорядкований міжнародним стандартам прав людини і верховенства права. Міжнародні стандарти, що закріплені у ключових міжнародних актах, надають загальне розуміння керівних цінностей, які мають бути дотримані в процесі реінтеграції. Такі стандарти закріплені Загальною декларацією прав людини від 1948 р., Міжнародним пактом про громадянські та політичні права від 1966 р., Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права від 1966 р., Європейською конвенцією про права людини від 1950 р., Конвенцією про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 1948 р., Конвенцією ООН про права дитини від 1989 р. та ін.

ООН розроблено Комплексні стандарти щодо роззброєння, демобілізації та реінтеграції. Підхід ООН до роззброєння, демобілізації та реінтеграції підпорядковується п'ятьом всеосяжним принципам: 1) орієнтованість на населення; 2) гнучкість, прозорість та підзвітність; 3) здійснення під відповідальність країни; 4) комплексний характер; 5) належне планування. Ключовими принципами підходу ООН до РДР є відсутність дискримінації і справедливе та рівне ставлення до усіх учасників

---

¹ Шаптала Н. К., Камінська Н. В. Державна політика України з питань тимчасово окупованих територій: проблеми концептуалізації в сучасному науковому дискурсі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 1 (23). С. 60.

та бенефіціарів¹. Вказані загальні принципи є актуальними для їх імплементації в Україні, але існує потреба в осмисленні низки спеціальних принципів, орієнтованих на українські реалії.

В урядовому законопроекті «Про особливості державної політики перехідного періоду» (№ 5844-2) запропоновано наступні основні засади державної політики перехідного періоду: верховенство права та повага до людської гідності; унітарність та територіальна цілісність України; дотримання принципів і норм міжнародного права; забезпечення прав і свобод людини і громадянина; захист осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, відшкодування завданої їм майнової та моральної (немайнової) шкоди; рівність перед законом, гендерна рівність, інклюзивність та усунення процедурних, інституційних і соціальних бар'єрів, недискримінація та запровадження позитивних дій; непорушність та забезпечення права власності; невідворотність покарання за злочини, що визнаються в міжнародному праві як найбільш серйозні злочини; пріоритетність заходів, спрямованих на звільнення Російською Федерацією, окупаційними силами та окупаційними адміністраціями Російської Федерації всіх неправомірно утримуваних осіб; забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб; забезпечення прав корінних народів; забезпечення прав національних меншин; залучення до формування та реалізації державної політики перехідного періоду інститутів громадянського суспільства і груп населення, які зазнали негативного впливу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України; неповторення окупації². Однак, більшість вказаних засад, не зважаючи на їх актуальність та обґрунтованість, за своїм змістом є завданнями політики реінтеграції, що свідчить про недостатню увагу до правил законодавчої техніки.

В правничій літературі наявні ідеї щодо окремих принципів реінтеграції, але вони потребують систематизації.

Автори аналітичного звіту «Політики реінтеграції тимчасово окупованих територій: моделі, сценарії, дискусії, досвід» зауважують, що політика реінтеграції є комплексною і потребує врегулювання великої кількості питань, серед яких ті, що вказують на принципи її побудови. Зокрема це: акцент на «боротьбі за людей» як засадничому принципі і ядрі політики реінтеграції тимчасово окупованих територій; дотримання принципів доказовості політики; критичний аналіз міжнародного досвіду; врахування як довгострокових цілей та державних / національних інтересів, так і громадської думки при розробці політик; підвищення рівня координації між різними державними органами; співпраця з громадянським суспільством³. Політика реінтеграції тимчасово окупованих територій

---

¹ Практичний посібник із комплексних стандартів щодо роззброєння, демобілізації та реінтеграції / ООН. [б.в.], 2014. С. 45.

² Про особливості державної політики перехідного періоду : проект Закону України від 09.08.2021 р. № 5844. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72625.

³ Політики реінтеграції тимчасово окупованих територій: моделі, сценарії, дискусії, досвід: аналітичний звіт / А. Осипчук, А. Суслів, С. Шулімов, М. Яковлев. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/wp->

України повинна мати чітке обґрунтування її принципів, щоб досягти ефективного та справедливого підходу.

О. Балуєва та О. Келембет пропонують принципами відновлення деокупованих територій вважати послідовне планування поліцентричної функціональної структури; досягнення довгострокового ефекту шляхом реалізації короткострокових проєктів; інтеграційний підхід до відновлення умов життя в регіоні; принцип взаємодоповнення для уникнення протиріч у реабілітації деокупованих територій¹. Полчанов А. зауважує, що основними вихідними положеннями (принципами) постконфліктного відновлення також є: послідовна зміна пріоритетів (так першочерговим є забезпечення безпеки в регіоні, потім запуск економіки, налагодження системи державного управління, забезпечення верховенства права та особистого розвитку людини); конкретність одержаних результатів протягом коротких проміжків часу та їх відповідність довгостроковій перспективі; відкритість процесу як основи для підвищення зацікавленості міжнародних організацій та провідних країн². Слід зауважити, що поняття «постконфліктне відновлення» є змістовно вужчим ніж «реінтеграція територій». Багатоаспектна політика реінтеграції серед іншого включає постконфліктне відновлення територій, але не обмежується ним. Отож принципи постконфліктного відновлення є лише складовою системи принципів реінтеграції.

Ю. Смелянський визначає наступні принципи реінтеграції українських територій: принцип терміновості (перехідний період не може тривати нескінченно); принцип кадрової субсидіарності (максимально можливий обсяг апарату управління формується переважно з місцевого населення); принцип справедливості, примирення, неупередженості та рівного ступеня відповідальності; принцип рівних можливостей у розвитку (всі українські регіони та території мають рівні можливості та підтримку для свого соціально-економічного розвитку); принцип випереджувального розвитку та експериментальності (впровадження випереджального соціально-економічного розвитку); принцип єдності політичної нації та єдиного економічного простору (мешканці звільнених територій України розвиваються та живуть у єдиному культурному, освітньому, правовому, конфесійному просторах України)^{3 4}. Погоджуючись з позицією експерта, зауважимо на доцільності виділення групи загальних і групи спеціальних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Ефективність реінтеграції може бути досягнута лише завдяки

---

content/uploads/2021/10/Reintegration-Policies-UA.pdf.

¹ Балуєва О.В., Келембет О.С. Методичні принципи відновлення деокупованих територій. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 43.

² Полчанов А. Ю. Постконфліктне відновлення як система. *Економіка та держава*. 2017. № 5. С. 35.

³ Смелянський Ю. Про деякі теоретичні та практичні аспекти реінтеграції. URL: <https://www.voicecrimea.com.ua/main/mainnews/articles/analytics/pro-deyaki-teoretichni-ta-praktichni-aspekti-reintegraci%D1%97.html>.

⁴ Наливайко Л. Р. Інформаційна безпека та інформаційна політика в Україні: конституційно-правовий аспект. *Вісник Запорізького державного університету*. 2003. № 1. С. 63.

розвитку місцевих громад та досягненню балансу між державною допомогою і самостійними громадянськими ініціативами. Окрім заходів по відновленню та підвищенню якості соціальних послуг, інфраструктури та місцевої економіки, потрібно приділяти увагу сегментам проблеми, які саме спричинили конфлікт. Реінтеграція має призвести до зміцнення потенціалу держави та громадянського суспільства в зоні конфлікту. Для формування ж ефективної стратегії з реінтеграції, необхідно проаналізувати та врахувати причини виникнення загроз національній безпеці, характер конфлікту та механізми його врегулювання, здатність держави до національного захисту та можливий вплив репатріації на процес реконструкції та примирення^{1 2 3}. Заплановані заходи у рамках реінтеграції тимчасово окупованих територій України мають бути синхронізовані на всіх рівнях (місцевому, регіональному та національному) і повинні містити синергетичні підходи у взаємодії з органами державної влади, складниками сектору безпеки і оборони, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями⁴. Ключовою цінністю є безпека населення^{5 6 7} і недопущення проявів насильства, уникнення державного примусу.

До загальних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України пропонується віднести: верховенство права та законність, демократизм, гуманізм, оперативність, ефективність та доцільність, прозорість та відкритість, обґрунтованість, плановість, координованість, передбачуваність, послідовність та ін.

Спеціальними принципами реінтеграції тимчасово окупованих територій України можуть бути визначені: принцип пріоритету національних інтересів; принцип відповідальності української держави за реінтеграцію та її результати; принцип дотримання принципів і норм міжнародного права у процесі реінтеграції; принцип справедливості та неупередженості; принцип терміновості та невідкладності; принцип синхронізованості; принцип пріоритету розвитку громад; принцип недопущення насильства; орієнтованість на інтереси населення; недопущення дискримінації та забезпечення інклюзивності; недопущення

¹ Ржевська Н. Моделі реінтеграції окупованих територій: світовий досвід та український варіант. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2019. № 1. С. 99.

² Наливайко Л.Р., Вітвіцький С. С. Право на доступ до публічної інформації в контексті контролю громадян за діяльністю держави. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 29.

³ Наливайко Л.Р., Мінакова Є.В. Забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до виборчих прав на місцевому рівні (на основі досвіду проведення місцевих виборів 2020 року): теоретико-прикладний аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Спеціальний випуск. 2021. № 2. С. 33.

⁴ Скобельська О.Р. Шляхи деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій і відновлення довіри населення до держави Україна. *Нове українське право*. 2023. № 4. С. 98.

⁵ Мінакова Є. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючій громаді: правові та практичні аспекти. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №12 (26). С.247.

⁶ Мінакова Є.В. Інституційна система забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану: теоретичні та правові аспекти. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №12 (26). С. 201.

⁷ Наливайко І. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. *Наукові перспективи*. 2023. № 7 (37). С. 496.

повторної окупації; застосування концепції перехідного правосуддя; залучення інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій.

Однак, запропонований перелік загальних та спеціальних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України не слід вважати вичерпним та повним. Принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України потребують подальших комплексних досліджень, особливо в частині міжнародного досвіду їх реалізації.

Висновки. Принципи реінтеграції тимчасово окупованих територій України представляють собою керівні, основоположні ідеї та цінності покладені в основі відповідного процесу. Вони є основою для формування політики держави щодо реінтеграції деокупованих територій та сприяють забезпеченню справедливості в цьому процесі.

До загальних принципів реінтеграції тимчасово окупованих територій України пропонується віднести: верховенство права та законність, демократизм, гуманізм, оперативність, ефективність та доцільність, прозорість та відкритість, обґрунтованість, плановість, координованість, передбачуваність, послідовність та ін. Спеціальними принципами реінтеграції тимчасово окупованих територій України можуть бути визначені: принцип пріоритету національних інтересів; принцип відповідальності української держави за реінтеграцію та її результати; принцип дотримання принципів і норм міжнародного права у процесі реінтеграції; принцип справедливості та неупередженості; принцип терміновості та невідкладності; принцип синхронізованості; принцип пріоритету розвитку громад; принцип недопущення насильства; орієнтованість на інтереси населення; недопущення дискримінації та забезпечення інклюзивності; недопущення повторної окупації; застосування концепції перехідного правосуддя; залучення інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балуєва О.В., Келембет О.С. Методичні принципи відновлення деокупованих територій. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 41-44.
2. Бахновська І. П. Риси принципів права: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Серія ПРАВО. Випуск 23. Частина I. Том 1. С. 18-22.
3. Мінакова Є. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючій громаді: правові та практичні аспекти. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №12 (26). С.245-255.
4. Мінакова Є.В. Інституційна система забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану: теоретичні та правові аспекти. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №12 (26). С. 201.

5. Наливайко І. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. *Наукові перспективи*. 2023. № 7 (37). С. 494-509.

6. Наливайко Л. Р. Інформаційна безпека та інформаційна політика в Україні: конституційно-правовий аспект. *Вісник Запорізького державного університету*. 2003. № 1. С. 60-65.

7. Наливайко Л.Р., Вітвіцький С. С. Право на доступ до публічної інформації в контексті контролю громадян за діяльністю держави. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 28-33.

8. Наливайко Л.Р., Мінакова Є.В. Забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до виборчих прав на місцевому рівні (на основі досвіду проведення місцевих виборів 2020 року): теоретико-прикладний аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Спеціальний випуск*. 2021. № 2. С. 31-36.

9. Політики реінтеграції тимчасово окупованих територій: моделі, сценарії, дискусії, досвід: аналітичний звіт / А. Осипчук, А. Сулов, С. Шулімов, М. Яковлев. URL: <https://spa.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/Reintegration-Policies-UA.pdf>.

10. Полчанов А. Ю. Постконфліктне відновлення як система. *Економіка та держава*. 2017. № 5. С. 33-39.

11. Практичний посібник із комплексних стандартів щодо роззброєння, демобілізації та реінтеграції / ООН. [б.в.], 2014. 248 с.

12. Про особливості державної політики перехідного періоду: проект Закону України від 09.08.2021 р. № 5844. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72625.

13. Ржевська Н. Моделі реінтеграції окупованих територій: світовий досвід та український варіант. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2019. № 1. С. 96-106.

14. Скобельська О.Р. Шляхи деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій і відновлення довіри населення до держави Україна. *Нове українське право*. 2023. № 4. С. 94-99.

15. Смелянський Ю. Про деякі теоретичні та практичні аспекти реінтеграції. URL: <https://www.voicecrimea.com.ua/main/mainnews/articles/analytics/pro-deyaki-teoretichni-ta-praktichni-aspekti-reintegraci%D1%97.html>.

16. Шаптала Н. К., Камінська Н. В. Державна політика України з питань тимчасово окупованих територій: проблеми концептуалізації в сучасному науковому дискурсі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 1 (23). С. 57-69.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2023

Yevheniia V. MINAKOVA,

PhD in Law, Associate Professor

(Dnipro State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine)

PRINCIPLES OF REINTEGRATION OF THE TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES OF UKRAINE: THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS

The article substantiates the principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine and the prospects for its legal consolidation.

In the process of legal regulation of the mechanism for restoring the territorial integrity of the state, it is important to establish the leading principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine.

It was determined that the principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine are guiding, fundamental ideas and values that underlie the relevant process. They are the basis for the formation of state policy on the reintegration of de-occupied territories and contribute to ensuring justice in this process.

The proposed general principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine include: the rule of law and legality, democracy, humanism, efficiency, effectiveness and expediency, transparency and openness, reasonableness, planning, coordination, predictability, consistency, etc.

The special principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine can be defined as: the principle of priority of national interests; the principle of responsibility of the Ukrainian state for reintegration and its results; the principle of compliance with the principles and norms of international law in the process of reintegration; the principle of fairness and impartiality; the principle of urgency and urgency; principle of synchronization; the principle of prioritizing community development; the principle of non-violence; orientation to the interests of the population; non-discrimination and ensuring inclusiveness; prevention of re-occupation; application of the concept of transitional justice; involvement of civil society institutions and international organizations.

The process of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine must take place in compliance with international standards of human rights and the rule of law. . The principles of reintegration of the temporarily occupied territories of Ukraine require further comprehensive research, especially considering the international experience of their implementation.

Keywords: *general and special principles, territorial integrity, de-occupation, reintegration mechanism, temporarily occupied territories, human rights and freedoms*